

Всеукраїнський конкурс наукових робіт зі спеціальності
«Професійна освіта»

КОНКУРСНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

на тему: «ТЮТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСВІТНІ ВТРАТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ.....	6
1.1 Сутність і класифікація освітніх втрат.....	6
1.2 Освітні втрати у професійній освіті.....	9
РОЗДІЛ 2. ТЬЮТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ.....	13
2.1 Тьюторинг як форма індивідуалізації навчання: сутність і принципи.....	13
2.2. Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження тьюторингу.....	17
РОЗДІЛ 3. ІНТЕГРАТИВНО-АДАПТИВНА МОДЕЛЬ ТЬЮТОРИНГУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ.....	19
3.1. Концептуальні засади моделі.....	19
3.2. Характеристика структурних компонентів моделі.....	22
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28
ДОДАТКИ.....	31

ВСТУП

Актуальність дослідження. Функціонування і розвиток сучасної професійної освіти в Україні відбувається в умовах викликів, що зумовлені тривалим воєнним станом, спричиненим збройною агресією. Війна, воєнні дії суттєво вплинули на функціонування освітньої системи, призвівши до вимушених перерв у навчанні, переміщення здобувачів освіти та педагогічних працівників, руйнування освітньої інфраструктури, а також поглиблення нерівності доступу до якісної освіти. За даними Міністерства освіти і науки України та аналітичних оглядів, внаслідок бойових дій пошкоджено понад 3,5 тис. закладів освіти, з яких близько 400 зруйновано повністю, що становить вагомую частку освітньої інфраструктури. Водночас спостерігається суттєве скорочення контингенту здобувачів освіти: лише протягом 2025 року кількість школярів зменшилася приблизно на 400 тис. осіб, що пов'язано з масштабними міграційними процесами та внутрішнім переміщенням населення, зменшенням потенційних здобувачів професійної освіти. Освітній процес також зазнав істотних трансформацій: значна частина закладів освіти функціонує у дистанційному або змішаному форматі, що обмежує повноцінну реалізацію практичної складової професійної підготовки, урахування особистісних здатностей та запитів здобувачів освіти. Часті повітряні тривоги, перебої з електропостачанням, психологічне напруження та нестабільність умов життя негативно впливають на якість освітнього процесу. У сукупності ці чинники зумовлюють виникнення системних освітніх втрат, які проявляються у зниженні рівня знань, професійних умінь і навичок, порушенні безперервності навчання та втраті мотивації здобувачів освіти.

Освітні втрати в умовах воєнного стану набувають системного та багатовимірного характеру. Вони торкнулися не лише когнітивної, а й емоційно-психологічної сфери особистості, що проявляється тривалими стресовими ситуаціями, соціальною дезадаптацією, обмеженістю освітніх ресурсів і нестабільністю освітнього середовища і ускладнюють процес професійного

становлення майбутніх фахівців. Це актуалізує потребу у впровадженні ефективного педагогічного інструментарію, що здатний забезпечити індивідуальну підтримку здобувача освіти, відновити запрограмовані результати навчання, виробити стійкість до кризових впливів. У цьому контексті особливої значущості набуває тьюторинг як інноваційна педагогічна технологія, що передбачає індивідуалізований супровід освітньої траєкторії здобувача освіти. Тьюторинг орієнтований на урахування індивідуальних потреб, можливостей і освітніх втрат кожного здобувача, що є надзвичайно важливим у період воєнного стану.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення потенціалу тьюторингу як ефективного інструменту подолання освітніх втрат у професійній освіті в умовах воєнного стану. Незважаючи на наявність значної кількості досліджень, присвячених індивідуалізації навчання та педагогічному супроводу, проблема використання тьюторингу саме в умовах війни потребує подальшого теоретичного обґрунтування та практичного впровадження та розв'язання суперечності між поставленими завданнями змісту і цілей професійної освіти та реальними можливостями їх зреалізувати, що зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета роботи: обґрунтування тьюторингу як інструменту подолання освітніх втрат у сучасній професійній освіті в умовах воєнного стану та визначення ефективних підходів до його впровадження.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати сутність, класифікацію причини та прояви освітніх втрат у професійній освіті в умовах воєнного стану;
- розкрити теоретичні засади тьюторингу та визначити його потенціал у подоланні освітніх втрат;
- окреслити ефективні механізми впровадження тьюторського супроводу в освітній процес закладу професійної освіти;

➤ розробити інтегративно-адаптивну модель тьюторингу у професійній освіті.

Об'єкт дослідження: процес професійної освіти в умовах воєнного стану.

Предмет дослідження: тьюторинг як інструмент подолання освітніх втрат у системі професійної освіти в умовах воєнного стану.

Методи дослідження включають аналіз науково-педагогічної літератури, узагальнення теоретичних підходів, систематизацію та інтерпретацію наукових даних, порівняння.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше обґрунтовано інтегративно-адаптивну модель тьюторингу як інструмент подолання освітніх втрат у професійній освіті, що поєднує діагностичний, проєктувальний, реалізаційний та рефлексивно-оцінювальний етапи та передбачає індивідуалізацію освітніх траєкторій здобувачів освіти.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованої інтегративно-адаптивної моделі та розробленої Індивідуальної карти надолуження освітніх втрат (Додаток А) для організації тьюторського супроводу здобувачів освіти в закладах професійної освіти в умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 1. ОСВІТНІ ВТРАТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

1.1 Сутність і класифікація освітніх втрат.

Впродовж останніх років система освіти України функціонує в умовах складних викликів. Починаючи з 2020 року, освітній процес зазнав суттєвих змін, зумовлених спершу пандемією COVID-19, а згодом повномасштабною збройною агресією. Масовий перехід до дистанційного формату навчання актуалізував низку системних проблем, зокрема нерівність доступу до цифрових ресурсів, недостатню готовність до роботи в онлайн-середовищі та зниження мотивації здобувачів освіти. Повномасштабне вторгнення істотно посилило ці виклики через руйнування освітньої інфраструктури, вимушене переміщення населення, тимчасову окупацію окремих територій, а також перебої з електропостачанням і доступом до інтернету. Це спонукало дослідників до системного вивчення наслідків таких викликів для освітнього процесу.

Міжнародні дослідження впливу пандемії на освіту сформували усталений термін «навчальні втрати» (learning loss), який позначає регрес у знаннях та навичках, а також відхилення в академічному прогресі здобувачів освіти, що виникають внаслідок тривалих перерв або перебоїв у навчанні [22]. Л. Хоружа наголошує, що унікальні для України чинники ускладнюють прямі аналогії з досвідом інших країн і потребують вироблення специфічних підходів [16].

Ширший спектр наслідків повномасштабного вторгнення зумовив поширення в українській науковій літературі поняття «освітні втрати». Науковці [14][16] трактують освітні втрати як комплексну, багатовимірну категорію, що охоплює не лише академічний прогрес, а й умови та ресурси освітньої діяльності, які зазнали негативного впливу. Так дослідники А. Денисова-Єрмоленко та А. Єрмоленко визначають освітні втрати як складне явище, що включає зниження обсягу знань, навичок і мотивації, дезадаптацію студентів в освітньому середовищі

та порушення комунікативних зв'язків [19]. У межах освітніх втрат найчастіше згадуються три складники: навчальні втрати (зниження рівня знань, умінь і навичок), виховні втрати та втрати у розвитку особистості [3][15][16]. Така класифікація освітніх втрат корелює з таксономією освітніх цілей Блума, Андерсона, Кратволя, що охоплює три взаємопов'язані сфери розвитку: когнітивну (знання, інтелектуальні уміння, предметні компетентності), афективну (ставлення, мотивація, цінності), психомоторну (соціальні практики, комунікація, практичні та технічні навички). Окрім того, деякими дослідниками виокремлюються управлінські та методичні втрати, що стосуються дисфункцій в організації та менеджменті освітнього процесу та зниження рівня професійних компетентностей педагога відповідно [11][17]. О. Топузов, М. Головка та О. Локшина підкреслюють кумулятивний характер освітніх втрат: в умовах воєнного стану їх масштаби зростають пропорційно тривалості обмежень у функціонуванні закладів освіти, що загрожує актуальному рівню компетентностей здобувачів освіти, і потенційно деформує їх індивідуальні освітні траєкторії у довгостроковій перспективі [14].

Вужчим, але операційно важливим поняттям є “навчальні втрати”. Під ними розуміють конкретний, вимірюваний академічний регрес здобувачів освіти; прогалини у знаннях, уміннях та навичках, що виникають внаслідок перерв у навчанні або неефективності освітнього процесу. Таке трактування пропонує Л. Ілійчук, наголошуючи, що йдеться насамперед про фіксацію недосягнення очікуваних результатів навчання, передбачених державними стандартами [6]. Г. Бичко та В. Терещенко конкретизують це визначення, розуміючи під навчальними втратами будь-яке уповільнення чи переривання академічного прогресу через паузи в навчанні конкретного учня [3].

Поряд із зазначеними поняттями в науковому дискурсі застосовуються терміни «освітні розриви» та «навчальні розриви», які позначають нерівність у навчальних досягненнях між різними групами учнів, які зумовлені соціальними, територіальними, економічними або інституційними чинниками [16]. Таким

чином, поняття «розриви» описують переважно структурний вимір нерівності, тоді як «втрати» - динаміку регресу в часі.

Узагальнимо співвідношення розглянутих понять на схемі, що подана (Рис.1.1).

Рис. 1.1. Співвідношення понять освітніх втрат

(Розроблено автором на основі аналізу літературних джерел [11][16][17])

Аналіз освітніх втрат у професійній освіті розглянемо в наступному підрозділі нашого дослідження.

1.2 Освітні втрати у професійній освіті.

Вимірювання освітніх втрат є методологічно складним завданням навіть у сфері загальної середньої освіти, де для цього існують відносно усталені інструменти (стандартизовані тести, моніторинги навчальних досягнень, міжнародні порівняльні дослідження). У сфері професійної освіти це питання не набуло системного характеру: відсутні як спеціалізовані діагностичні інструменти, так і цілеспрямовані дослідження навчальних втрат здобувачів освіти.

Певним орієнтиром у розумінні поточного стану системи професійної освіти є моніторингове дослідження початку 2025/2026 навчального року, проведене Державною службою якості освіти України в закладах професійної освіти [5]. Хоча академічний прогрес здобувачів та рівень засвоєння освітніх програм у ньому безпосередньо не оцінювалися, зафіксовані дані опосередковано свідчать про системні умови, що генерують освітні втрати:

- *Пошкодження матеріальної бази.* Третина закладів (33,1 %) постраждала внаслідок збройної агресії. Серед них, лише в 30,2 % пошкоджених закладів відновлювальні роботи проведено повністю, у 58,5 % – частково, а у 11,3 % не було розпочато взагалі.
- *Непристосованість укриттів для навчання.* В умовах постійної загрози ракетних ударів значна частина навчального часу проводиться в укриттях, однак лише 45,8 % керівників і 28,7 % здобувачів підтвердили, що в укриттях створено умови для проведення навчальних занять. Окрім того, лише 41,3 % здобувачів зазначили наявність в укриттях джерел резервного штучного освітлення та електроживлення.
- *Нестабільність енергозабезпечення.* Перебої з електропостачанням залишаються системним чинником, що дестабілізує освітній процес. Попри те, що у 88,9% анкетованих закладів придбано генератори, альтернативні джерела енергопостачання встановлено лише у кожному п'ятому закладі, а 2,5 % ЗПО не здійснили жодних заходів для забезпечення енергетичної автономності.

Відключення електроенергії безпосередньо впливають на можливість проведення як очних занять, так і дистанційного навчання.

➤ *Дефіцит педагогічних кадрів.* Нестачу кадрів відчувають 60,0 % закладів професійної освіти: до 10 % вільних робочих місць мають 51,9 % закладів, понад 10 % – майже кожен десятий. Разом з цим, 4,6 % педагогів фактично не здійснюють педагогічну діяльність (перебувають у простої або за кордоном).

➤ *Особливості контингенту здобувачів.* Серед понад 46 тисяч здобувачів в анкетованих закладах 16,9% є внутрішньо переміщеними особами, 3,7% перебувають за кордоном. Тобто, майже п'ята частина контингенту здобуває освіту в нестандартних умовах, що підвищує ризик освітніх втрат.

➤ *Цифрова нерівність.* За результатами моніторингу, 40,6 % закладів здійснюють освітній процес у змішаному та дистанційному форматах. Проте, лише 39,9% здобувачів мають достатню для навчання швидкість інтернету, а 2,2 % педагогічних працівників і 3,4 % здобувачів освіти взагалі не мають необхідного технічного забезпечення для дистанційної роботи чи навчання.

➤ *Психологічний стан учасників освітнього процесу.* 17,9% здобувачів і 29,4% педагогічних працівників відчували потребу у психологічній допомозі впродовж останнього року, однак зверталися по неї лише 9,7% і 9,3% відповідно. Хронічний психологічний стрес є визнаним чинником зниження навчальної ефективності, проте його зв'язок із навчальними втратами у контексті профосвіти залишається недослідженим.

Систему чинників формування освітніх втрат у професійній освіті подано на рис. 1.2.

*Рис. 1.2. Вплив системних чинників на формування освітніх втрат у сфері професійної освіти
(Розроблено автором на основі аналізу літературних джерел [3][5])*

Таким чином, освітні втрати у професійній освіті існують як реальне явище, опосередковано підтверджене сукупністю організаційних, кадрових, технічних та психологічних чинників. Відсутність національного моніторингу навчальних втрат у професійній освіті означає, що відповідальність за виявлення прогалин у знаннях і навичках та їх надолуження фактично перекладається на педагога і самого здобувача. За таких умов особливої актуальності набувають персоналізовані стратегії компенсації освітніх втрат, орієнтовані на побудову індивідуальної освітньої траєкторії, розвиток самостійності та здатності до саморегуляції.

Аналіз сучасних підходів до подолання освітніх втрат дозволяє виокремити кілька основних стратегій, що рекомендуються для застосування в освітній практиці. Г. Бичко та В. Терещенко до них відносять: другорічництво, навчання під час канікул, створення інтегрованих курсів, перегляд та адаптація освітніх програм, створення додаткового контенту з ключових навчальних тем, диференційоване навчання, а також індивідуалізовані форми підтримки здобувачів

освіти [3]. Водночас ефективність зазначених підходів є неоднорідною та значною мірою залежить від специфіки освітнього середовища.

Характер освітніх втрат у сфері професійної освіти зумовлений особливостями результатів навчання. На відміну від загальної середньої освіти, у професійній освіті ключове значення мають сформовані практичні навички. Відповідно, освітні втрати в цій сфері проявляються не лише як прогалини в знаннях, а і як порушення формування професійної компетентності. Важливою характеристикою формування професійних компетенцій є індивідуальний темп їх засвоєння. Зміна форматів навчання і тривалі перерви призводять до фрагментації практичного досвіду, що ускладнює формування навичок і знижує якість підготовки майбутніх фахівців. Крім того, відсутність системної діагностики освітніх втрат у професійній освіті ускладнює визначення реального рівня підготовки та побудову ефективних стратегій їх компенсації. За таких умов освітні втрати набувають кумулятивного характеру та потребують персоналізованого супроводу для їх подолання.

У цьому контексті ефективний інструмент подолання освітніх втрат у професійній освіті має відповідати низці вимог: забезпечувати індивідуальну діагностику навчальних прогалин, передбачати поетапне формування та відновлення навичок, враховувати індивідуальний темп навчання, забезпечувати регулярний зворотний зв'язок, а також інтегрувати практичний компонент навчання.

Відповідно, особливого значення набувають індивідуалізовані технології навчання, зокрема тьюторинг, який розглядається як один із найбільш перспективних інструментів подолання освітніх втрат, оскільки сприяє розвитку самостійності здобувача освіти, його відповідальності за результати навчання та здатності до рефлексії власного освітнього досвіду.

РОЗДІЛ 2. ТЬЮТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

2.1 Тьюторинг як форма індивідуалізації навчання: сутність і принципи.

У сучасній педагогічній науці тьюторинг розглядається як особлива форма організації освітнього процесу, спрямована на індивідуальний супровід здобувача освіти. Зокрема, Європейський центр з розвитку професійної освіти (CEDEFOP) визначає тьюторинг як надання здобувачу освіти керівництва, консультування або супроводу з боку досвідченого та компетентного фахівця протягом усього процесу навчання; тьюторинг охоплює діяльність у сфері академічних предметів (з метою підвищення навчальних досягнень), професійної орієнтації (для полегшення переходу від навчання до трудової діяльності) та особистісного розвитку (для формування здатності ухвалювати виважені рішення) [20]. Таким чином, тьюторинг функціонує як багатовимірна освітня практика, інтегрована в академічну, професійну та особистісну сфери розвитку здобувача освіти.

К. Осадча визначає тьюторинг як педагогічну діяльність з індивідуалізації освіти, спрямовану на виявлення й розвиток освітніх мотивів та інтересів учня, створення індивідуальної освітньої програми, формування навчальної та освітньої рефлексії підопічного [9]. А. Бойко подає поняття «тьюторинг» як «педагогіку супроводу», спрямовану на підвищення рівня знань та активізацію самостійного розвитку особистості майбутнього фахівця [2]. Т. Швець розглядає тьюторинг як багатовимірне поняття, а саме процес підтримки розвитку особистості з метою розкриття її потенціалу; особливим способом організовану педагогічну діяльність, яка охоплює навчальну і виховну сфери та спрямована на саморозвиток і самореалізацію особистості; передбачає суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини; здійснюється на засадах персоналізації, де учень є активним учасником

планування власної діяльності, який реалізує свій персональний шлях за допомогою тьютора [18].

Узагальнення наведених визначень дозволяє виокремити сукупність ознак тьюторингу, що характеризують його сутність, процес реалізації та очікувані результати. Узагальнення відповідних ознак подано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Ознаки тьюторингу як технології подолання освітніх втрат.

(Розроблено автором на основі аналізу літературних джерел [2][9][18])

Ознаки тьюторингу		
Сутнісні	Процесуальні	Результативні
<ul style="list-style-type: none"> ➤ індивідуалізація освітнього процесу ➤ спрямованість на розвиток особистості ➤ інтеграція академічного, професійного та особистісного розвитку ➤ педагогіка супроводу ➤ суб'єкт-суб'єктна взаємодія 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ індивідуальний супровід упродовж навчання ➤ консультування, наставництво, підтримка ➤ розроблення індивідуальної освітньої програми ➤ планування та корекція освітньої траєкторії ➤ залучення здобувача до прийняття рішень 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ підвищення навчальних досягнень ➤ розвиток мотивації до навчання ➤ формування рефлексії ➤ розвиток автономності та самостійності ➤ здатність до усвідомленого вибору (освітнього професійного) ➤ самореалізація особистості

Аналіз наукової літератури дозволяє виокремити ключові функції тьюторингу:

➤ *Діагностична функція* полягає у виявленні індивідуальних особливостей здобувача освіти, його здібностей, освітніх інтересів, мотивів та потреб. Тьютор здійснює поглиблене діагностування всіх особистісних характеристик підопічного,

виявляє його домінуючі потреби, інтереси та схильності, здібності та рівень внутрішньоособистісного потенціалу для організації та проведення роботи [18]. У цифровому вимірі діагностична функція реалізується через використання інструментів навчальної аналітики LMS-систем, що дозволяє здійснювати детальний моніторинг індивідуального прогресу, виявляти прогалини та забезпечувати оперативне коригування дидактичних стратегій [12].

➤ *Проектувальна функція* передбачає спільну з тьютором розробку індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану. Тьютор допомагає здобувачеві оформити, проаналізувати та презентувати індивідуальну освітню програму: цілі, завдання, терміни реалізації, етапи, передбачувані навчальні та освітні результати й досягнення [1].

➤ *Супровідна функція* реалізується через систематичну підтримку здобувача в процесі реалізації його індивідуального освітнього маршруту. Тьютор консультує, здійснює супровід індивідуальних освітніх програм, організовує зворотний зв'язок [1]. В умовах дистанційного та змішаного навчання функція тьютора є центральною для мінімізації труднощів дистанційних студентів та забезпечення їх належної адаптації до освітнього процесу [12].

➤ *Рефлексивна функція* спрямована на розвиток у здобувача здатності до осмислення власного освітнього шляху, аналізу досягнень і труднощів. Одним із важливих напрямів роботи тьютора є допомога здобувачеві у визначенні ефективності освіти через рефлексію, розгорнутий аналіз запланованих та досягнутих результатів, витрачених ресурсів [1].

Порівнюючи традиційну роль педагога і роль тьютора, можна побачити принципову різницю: педагог організовує та спрямовує навчальний процес, передаючи інформацію на основі визначених методик і формує передбачені освітньою програмою результати навчання, тоді як тьютор не транслює знання безпосередньо, а супроводжує процес самоосвіти, сприяє формуванню у здобувача

відповідальності за результати навчання та розвитку його здатності до рефлексії власного навчального досвіду.

Реалізація тьюторингу ґрунтується на низці принципів, що визначають логіку взаємодії між учасниками освітнього процесу [12] [13]:

➤ *принцип індивідуалізації* полягає у врахуванні унікальних освітніх пріоритетів тьютора і визначення його персонального освітнього шляху;

➤ *принцип суб'єктності* передбачає визнання здобувача освіти повноправним суб'єктом власної освітньої діяльності, активним творцем своєї освітньої траєкторії, який формує та реалізує її за підтримки тьютора;

➤ *принцип варіативності* реалізується через різноманіття видів освітньої діяльності та можливість визначити власні інтереси, схильності, здібності, вибрати шляхи їх реалізації;

➤ *принцип рефлексивності* означає систематичне звернення до аналізу власного освітнього досвіду як умови усвідомленого навчання і особистісного зростання;

➤ *принцип партнерської взаємодії* передбачає побудову відносин між тьютором і тьюторантом на засадах рівноправного діалогу, взаємної відповідальності та довіри.

На практиці тьюторинг реалізується в різних формах, що відрізняються за ступенем індивідуалізації та характером взаємодії. Форми тьюторингу подано на рис. 2.2.

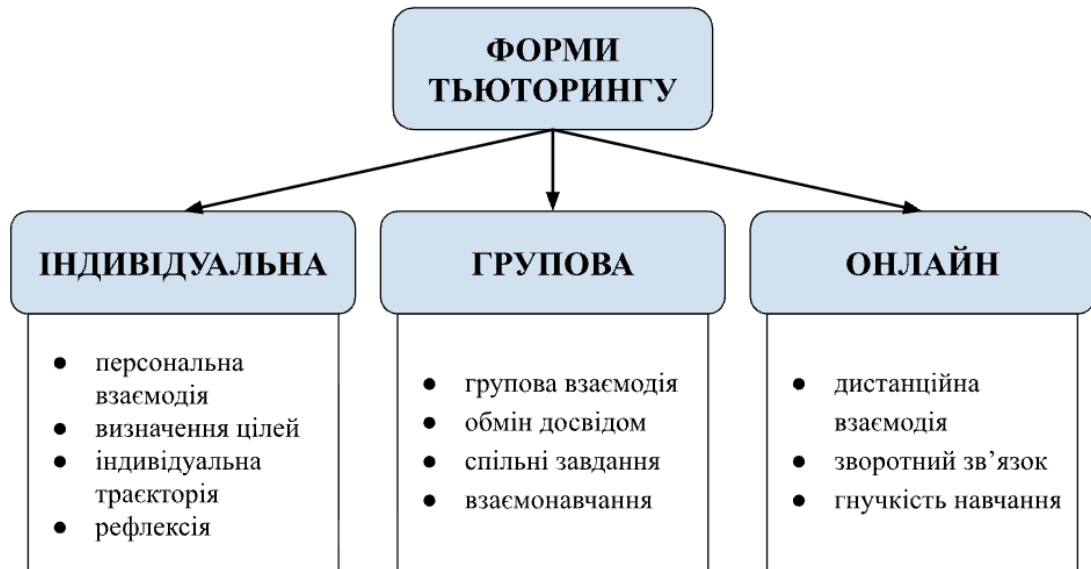

Рис. 2.2. Форми тьюторингу

(Розроблено автором на основі аналізу літературних джерел [2][12])

2.2. Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження тьюторингу.

У світовій освітній практиці тьюторингові програми адаптуються до соціальних, культурних і фінансових умов різних країн, формуючи широкий спектр моделей: від державних ініціатив до волонтерських програм і приватних освітніх сервісів. Зокрема, у Великій Британії Національна програма тьюторингу була запроваджена на початку пандемії COVID-19, і продовжує діяти, залучаючи до цього педагогів і студентів університетів [21]. У США інтенсивний тьюторинг, запроваджений у рамках стратегії покращення учнівських досягнень 2024 року, дозволив деяким дітям наздоганяти до 1,5 року навчального прогресу з математики при дотриманні умов: щонайменше три 30-хвилинні заняття на тиждень у малих групах, наявність кваліфікованих тьюторів та структурованого навчального плану [24]. Подібні ініціативи у Гані та Демократичній Республіці Конго показали, що тьюторинг як інструмент ремедіації освітніх втрат показує ефективні результати, за умов відповідної підготовки викладачів [23]. У Шотландії діє програма STTEPS, яка залучає студентів-тьюторів до роботи з сирійськими дітьми-біженцями,

допомагаючи їм із вивченням англійської, виконанням домашніх завдань та адаптацією до шотландської системи освіти. Досвід STTEPS показує, що тьюторинг, організований університетом, може стати ефективною платформою для інтеграції молоді, яка пережила конфлікт, а також значно покращити їхні академічні результати та психологічне благополуччя [25].

В Україні тьюторинг як механізм подолання освітніх втрат почав активно розвиватися після 2020 року, і особливо після повномасштабного вторгнення. У 2023 році, тьюторинг був запропонований Комітетом з питань освіти, науки та інновацій як механізм, який можна розглядати як потенційний інструмент для подолання освітніх втрат [8]. У березні 2026 року Верховною Радою був прийнятий законопроект №14104, спрямований на розширення форм державної підтримки у сфері освіти для осіб, які постраждали внаслідок війни, внутрішнього переміщення та інших кризових обставин. У межах цього законопроекту передбачається впровадження інструментів індивідуалізованої освітньої підтримки, зокрема тьюторингу [4]. Важливим кроком у методичному забезпеченні цих процесів стала публікація у січні 2026 року Міністерством освіти і науки України посібника з надолуження освітніх втрат [10], у якому окрема увага приділяється тьюторингу, і підкреслюється, що індивідуалізовані формати підтримки виконують не лише академічну, а й психоемоційну функцію, оскільки сприяють відновленню впевненості здобувачів освіти, зниженню рівня тривожності та поверненню до сталого навчального ритму. Емпіричні дані, зокрема результати дослідження Світового банку та ГО «Навчай для України», підтверджують позитивний вплив онлайн-тьюторингу як на навчальні досягнення, так і на психологічне благополуччя учнів [7].

Водночас тьюторинг в Україні поки не має системного статусу та чітко визначеної моделі впровадження на рівні національної освітньої політики. Актуальними залишаються питання методологічних підходів, підготовки тьюторів та інтеграції тьюторингових практик в освітні програми на державному рівні.

РОЗДІЛ 3. ІНТЕГРАТИВНО-АДАПТИВНА МОДЕЛЬ ТЬЮТОРИНГУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

3.1. Концептуальні засади моделі.

Аналіз освітніх втрат у професійній освіті, здійснений у попередніх розділах, свідчить про те, що ефективне подолання цього явища потребує системного педагогічного супроводу, орієнтованого на індивідуальні потреби кожного здобувача освіти. Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження тьюторингу підтвердив його потенціал як інструменту компенсації освітніх втрат, за умови наявності чіткої організаційної моделі. У відповідь на цей запит нами розроблена інтегративно-адаптивна модель тьюторингу для подолання освітніх втрат у професійній освіті.

Методологічну основу моделі складають чотири підходи, вибір яких зумовлений специфікою освітніх втрат у професійній освіті:

- *Компетентнісний підхід* визначає орієнтацію тьюторського супроводу на формування та відновлення як теоретичних знань, так і практичних умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.
- *Особистісно орієнтований підхід* визначає суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії тьютора і здобувача освіти, і обумовлений індивідуальним характером освітніх втрат: глибина, характер і причини прогалин є унікальними для кожного здобувача. Це унеможлиблює уніфіковані рішення і вимагає врахування індивідуальних особливостей, темпу засвоєння матеріалу та психологічного стану кожного здобувача.
- *Діяльнісний підхід* зумовлює побудову тьюторського супроводу через активну участь здобувача: самодіагностику, цілепокладання, планування індивідуальної освітньої траєкторії, рефлексію результатів.

➤ *Інтегративно-диференційований підхід* забезпечує поєднання індивідуального, групового та онлайн форматів роботи, адаптацію змісту і методів тьюторингу до характеру освітніх втрат.

Реалізація моделі ґрунтується на принципах тьюторингу, описаних у розділі 2, а саме: індивідуалізації, суб'єктності, варіативності, рефлексивності та партнерської взаємодії. Зазначені принципи визначають логіку тьюторського супроводу, спрямованого на діагностику і компенсацію освітніх втрат. Зокрема, індивідуалізація створює передумови для діагностики та компенсації індивідуальних прогалин; суб'єктність забезпечує внутрішню мотивацію здобувача до їх подолання; варіативність розширює інструментарій надолуження відповідно до характеру втрат; рефлексивність дозволяє усвідомлювати причини й динаміку освітніх втрат і коригувати освітню траєкторію; партнерська взаємодія формує атмосферу підтримки, необхідну для ефективної роботи над їх подоланням.

Окремого обґрунтування потребує питання суб'єктів тьюторського супроводу. На нашу думку, запровадження штатної посади тьютора у ЗПО є практично нереалістичним через кадровий дефіцит та ресурсні обмеження, задокументовані моніторинговим дослідженням ДСЯО [5]. Тому у запропонованій моделі роль тьютора виконує педагог, який вже має безпосередній контакт зі здобувачами та знає їхній індивідуальний рівень підготовки.

Загальну структуру моделі подано на Рис. 3.1.

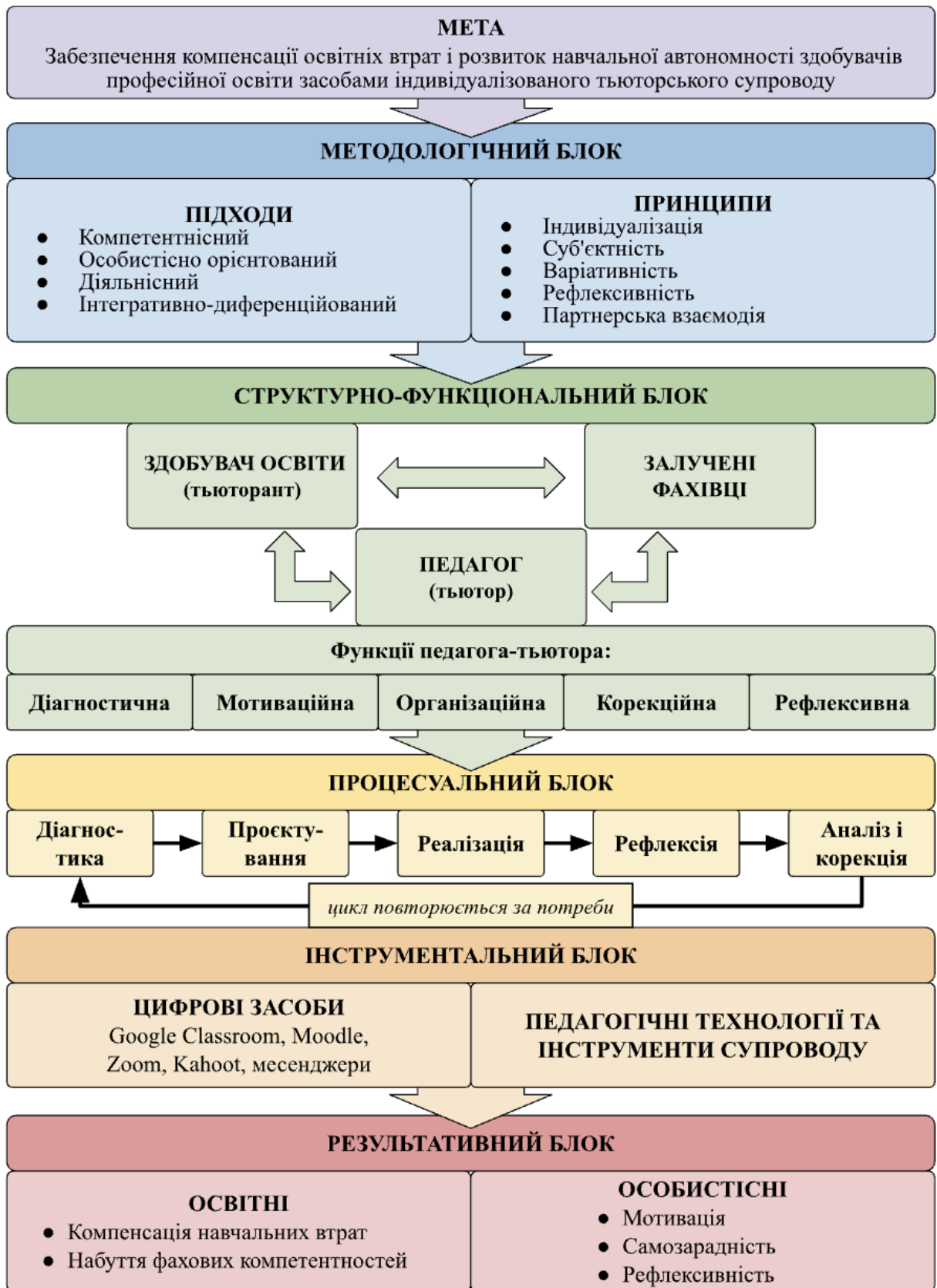

Рис. 3.1. Інтегративно-адаптивна модель тьюторингу у професійній освіті

3.2. Характеристика структурних компонентів моделі.

Інтегративно-адаптивна модель тьюторингу включає п'ять взаємопов'язаних блоків:

➤ *Методологічний блок* визначає мету та концептуальні засади моделі. Метою моделі є забезпечення компенсації освітніх втрат і розвиток навчальної автономності здобувачів професійної освіти засобами індивідуалізованого тьюторського супроводу. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: діагностику індивідуального профілю освітніх втрат; спільне проектування траєкторії надолуження; реалізацію персоналізованого супроводу з урахуванням темпу, формату та специфіки навчання; забезпечення систематичного зворотного зв'язку та рефлексії; оцінювання ефективності тьюторського супроводу та його корекцію. Методологічний блок ґрунтується на підходах і принципах, обґрунтованих у підрозділі 3.1.

➤ *Структурно-функціональний блок* описує суб'єктів тьюторського супроводу та їхні функції. Здобувач освіти є центральним суб'єктом: він бере активну участь у самодіагностиці, цілепокладанні, плануванні власної траєкторії та рефлексії результатів. Педагог виступає суб'єктом тьюторського супроводу, поєднуючи традиційну викладацьку діяльність функціями тьютора. Окрім того, до процесу можуть залучатися інші фахівці залежно від характеру освітніх втрат: психолог – за наявності психоемоційного компонента, викладачі-консультанти або репетитори – у разі потреби додаткової академічної підтримки.

Ефективна реалізація моделі передбачає сформованість тьюторської компетентності педагога, яка охоплює: здатність діагностувати індивідуальний профіль освітніх втрат здобувача; уміння спільно проектувати індивідуальну освітню траєкторію та коригувати її відповідно до прогресу; готовність здійснювати систематичний зворотний зв'язок і підтримку; а також навички фасилітації саморефлексії студента [9][13].

➤ *Процесуальний блок* описує логіку реалізації тьюторського супроводу через п'ять послідовних етапів; модель є циклічною – після оцінювального етапу за потреби ініціюється новий цикл з уточненої діагностики. Дії суб'єктів та очікувані результати на кожному етапі відображено у табл. 3.2.1; практичним інструментом проєктування слугує Індивідуальна карта надолуження освітніх втрат здобувача освіти (Додаток А).

Таблиця 3.2.

Характеристика процесуального блоку моделі

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ БЛОК		
Етап	Дії тьютора і здобувача	Результати
Діагностика	Виявлення освітніх втрат; аналіз освітніх потреб і можливостей здобувача; визначення ресурсів і обмежень	Індивідуальний профіль освітніх втрат (основа для подальшого проєктування)
Проектування	Спільне визначення цілей; добір змісту, форм, методів і ресурсів; планування проміжних результатів	Індивідуальна карта надолуження освітніх втрат (динамічний документ)
Реалізація	Організація навчальної діяльності; індивідуальна підтримка та консультації; мотивація та створення ситуацій успіху	Позитивна динаміка у знаннях, навичках, мотивації та психоемоційному стані
Рефлексія	Спільний аналіз результатів; оцінювання ефективності ІОТ; розвиток рефлексивних умінь	Скоригована індивідуальна карта; відповідна адаптація тьюторського супроводу
Аналіз	Підсумкове оцінювання результатів; формування портфоліо досягнень	Завершення супроводу / ініціювання нового циклу / перегляд підходів

➤ Інструментальний блок описує засоби та технології реалізації тьюторського супроводу. З метою систематизації інструментального забезпечення процесуального блоку розроблено таблицю (табл. 3.3.), у якій представлено відповідність педагогічних технологій і цифрових інструментів окремим етапам тьюторського супроводу.

Таблиця 3.3.

Характеристика структури інструментального блоку моделі

ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ БЛОК		
Етап	Педагогічні технології та інструменти	Цифрові інструменти
Діагностика	Вхідне тестування; структурована діагностична бесіда; педагогічне спостереження; самооцінка;	Google Forms, Moodle (тести); месенджери
Проектування	Індивідуальне освітнє планування; узгодження цілей; проектування освітньої траєкторії	Google Docs (спільні документи)
Реалізація	Мікронавчання; проблемне навчання; гейміфікація; взаємне навчання; змішане навчання; онлайн-тьюторинг	Платформи управління навчанням (Google Classroom, Moodle); сервіси відеозв'язку (Zoom, Google Meet); інструменти мікронавчання та гейміфікації (Kahoot, Quizlet);
Рефлексія	Самооцінка; зворотний зв'язок тьютора; портфоліо навчальних досягнень	Google Docs; месенджери
Аналіз	Порівняльний аналіз результатів; узагальнення даних; оцінка ефективності методів	Moodle; Google Forms

➤ Результативний блок описує очікувані результати успішної реалізації моделі на двох рівнях. Освітні результати охоплюють зменшення або подолання виявлених освітніх втрат, підвищення рівня академічних досягнень та відновлення й зміцнення професійних компетентностей, передбачених освітньою програмою. Особистісні результати включають підвищення навчальної мотивації та відновлення впевненості у власних можливостях, розвиток самостійності, здатності до саморегуляції та формування навичок рефлексії.

Досягнення зазначених результатів потребує системи оцінювання ефективності тьюторського супроводу. З цією метою розроблено індикатори ефективності моделі, що відповідають кожній групі результатів та передбачають конкретні методи вимірювання (табл. 3.4.).

Таблиця 3.4.

Характеристика структури результативного блоку моделі

РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ БЛОК		
Група результатів	Індикатор ефективності	Метод вимірювання
Освітні	Зменшення прогалин у знаннях і вміннях	Порівняння вхідного і підсумкового діагностування
	Підвищення рівня академічних досягнень	Аналіз академічних досягнень
	Виконання індивідуальної карти надолуження	Аналіз карти: досягнуті та заплановані цілі
Особистісні	Підвищення навчальної мотивації	Самооцінка здобувача (анкета до/після)
	Розвиток самостійності та саморегуляції	Спостереження за динамікою самостійної роботи
	Сформованість навичок рефлексії	Якість рефлексивних записів у портфоліо

Отже, у межах третього розділу розроблено інтегративно-адаптивну модель тьюторського супроводу, спрямовану на подолання освітніх втрат у професійній освіті. Її ключовими характеристиками є індивідуалізація освітнього процесу, циклічність і адаптивність, що забезпечуються через механізми зворотного зв'язку та корекції індивідуальної освітньої траєкторії здобувача.

Практична цінність моделі полягає у можливості її впровадження в освітній процес закладів професійної освіти з урахуванням наявних ресурсів, що створює передумови для ефективної компенсації освітніх втрат і розвитку навчальної автономності здобувачів освіти. Розроблена модель заслухана і обговорена на науково-методичному семінарі кафедри педагогіки та інноваційної освіти, і рекомендована до впровадження в освітній процес науково-педагогічними працівниками кафедри (Додаток Б). Також рекомендовано провести педагогічний експеримент з визначення ефективності запропонованої моделі.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження встановлено, що у сфері професійної освіти відсутня системна діагностика навчальних втрат здобувачів освіти, що ускладнює їх своєчасне виявлення та цілеспрямовану компенсацію. Водночас наявні емпіричні дані дозволяють ідентифікувати ключові чинники формування освітніх втрат, зокрема організаційні, кадрові, технічні та психоемоційні. За таких умов особливої актуальності набуває індивідуалізований педагогічний супровід як ефективний механізм компенсації освітніх втрат здобувачів освіти.

Розкрито теоретичні засади тьюторингу як індивідуалізованої форми педагогічного супроводу, що забезпечує поєднання академічної, професійної та особистісної підтримки здобувача освіти. Обґрунтовано, що тьюторинг має значний потенціал як ефективний інструмент компенсації освітніх втрат, оскільки сприяє розвитку навчальної автономності, рефлексивності та відповідальності за результати навчання. Визначено ефективні механізми впровадження тьюторського

супроводу, зокрема поєднання індивідуального, групового та онлайн-форматів роботи з використанням цифрових інструментів.

Аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду засвідчив ефективність тьюторингових практик за умови їх системної організації та адаптації до конкретного освітнього середовища. Водночас встановлено, що в Україні тьюторинг поки не має цілісної моделі впровадження у сфері професійної освіти.

У результаті дослідження розроблено інтегративно-адаптивну модель тьюторингу, яка передбачає реалізацію тьюторського супроводу через послідовні етапи та має циклічний і адаптивний характер. Розроблена Індивідуальна карта надолуження освітніх втрат (Додаток А), що забезпечує структурований супровід здобувача від діагностики до підсумкового оцінювання.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованої моделі в освітньому процесі закладів професійної освіти для організації індивідуалізованого тьюторського супроводу здобувачів освіти. Її впровадження сприятиме ефективній компенсації освітніх втрат, підвищенню рівня навчальних досягнень та розвитку навчальної автономності здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бикасова С., Шапаренко Х. Роль тьюторства у вибудовуванні індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх педагогів // Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. № 83. С. 266–271. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-1-39>
2. Бойко А. М., Дем'яненко Н. М. Тьюторство як модель партнерських відносин «викладач – студент». Педагогіка та психологія. 2018. Вип. 1(7). С. 18–22.
3. Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання / наук. конс. Вакуленко Т. Київ: Український центр оцінювання якості освіти, 2023. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf (дата звернення: 18.04.2026)
4. Верховна Рада України. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо розширення форм державної підтримки у сфері освіти №14104 від 08.10.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57564> (дата звернення: 18.04.2026)
5. Державна служба якості освіти України. Результати моніторингового дослідження організованого початку 2025/2026 навчального року: сфера професійної (професійно-технічної) освіти. Київ, 2025. URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2026/01/zvit-zppto-2025-26.pdf> (дата звернення: 18.04.2026)
6. Ілійчук Л. В. Механізми компенсації освітніх втрат в умовах воєнного стану // Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 09–10 грудня 2025 р. / за наук. ред. О. М. Топузова, О. В. Малихіна. Київ: Видавництво Людмила, 2026. С. 151-154.
7. Когут І., Назаренко Ю. Роль неурядових організацій у вивченні та подоланні освітніх втрат в Україні, Save the children, 2024. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1FKtzmNL29SvhobTpIqx8rsLtdHB_sw9N (дата звернення: 18.04.2026)
8. Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Рекомендації щодо подолання освітніх втрат на рівні загальної середньої освіти. Київ, 2023. URL: <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf> (дата звернення: 18.04.2026)
9. Осадча К. П. Міждисциплінарний контекст формування тьюторської компетентності у професійній підготовці майбутніх учителів. Педагогічна

- освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. Збірник наукових праць. 2017. № 27. С. 56–60.
10. Пасічник О., Ліннік О. Крок за кроком. Посібник із подолання освітніх втрат. 2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/osvita-2/nadoluzhennia-osvitnikh-vtrat/30/posibnik-krok-za-krokom-2.pdf> (дата звернення: 18.04.2026)
 11. Поляк О. В., Бабин Е. П. Управлінські втрати: стан та прогностика в елементах системи закладів освіти для застосування керівниками ЗЗСО у 2024/2025 н. р. // Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах освіти Чернівецької області у 2024/2025 н. р. Чернівці, 2024. С. 32. URL: <https://cvgymnasium6.dnz.in.ua/sites/cvgymnasium6.dnz.in.ua/files/inline-files/zbirnik-metodichnikh-rekomendacii-2024-25-n.r.pdf#page=32> (дата звернення: 18.04.2026)
 12. Семеновська Л. Тьюторська технологія у змішаному навчанні: антикризовий механізм індивідуалізації та гуманізації вищої освіти в умовах глобальних викликів // Естетика і етика педагогічної дії. 2025. № 32. С. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.32.347814>
 13. Толочко С. В. Науково-методична компетентність тьютора як представника сучасних моделей педагогічної професії в українському освітньому просторі // Педагогічний альманах. 2021. № 49. С. 96–108. DOI: <https://doi.org/10.37915/pa.vi49.247>
 14. Топузов О., Головка М., Локшина О. Освітні втрати в період воєнного стану: проблеми діагностики та компенсації // Український педагогічний журнал. 2023. № 1. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-1-5-13>
 15. Тютюнник Д. Освітні втрати з математики в період воєнного стану: підходи до діагностики та компенсації // Дидактика математики: теорія, досвід, інновації. 2025. № 3. С. 53–66. DOI: <https://doi.org/10.31652/3041-2277-2025-3-53-66>
 16. Хоружа Л. Л. Освітні втрати та освітні розриви в українській педагогічній думці: генеза понять, діагностика та стратегії подолання. Педагогічна Академія: наукові записки. 2026. № 27. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19002732>
 17. Цуркан М., Венгринюк О., Настенко О. Методичні втрати як складник освітніх втрат // Педагогічна Академія: наукові записки. 2025. № 15. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14906281>

18. Швець Т. Е. Цілі та завдання тьюторського процесу і тьюторського супроводу // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. № 72. С. 99–104. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.72-1.17>
19. Єрмоленко А. Б., Денисова-Єрмоленко А. В. Соціально-педагогічний аспект подолання освітніх втрат в закладах фахової передвищої освіти // Formation of innovative potential of world science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IX International Scientific and Theoretical Conference, May 16, 2025. Waterford: International Center of Scientific Research, 2025. С. 162–165. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2025-1-6>
20. Cedefop. Glossary: Quality in education and training. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. URL: https://www.cedefop.europa.eu/files/4106_en.pdf (дата звернення: 18.04.2026)
21. Department for Education. National Tutoring Programme: guidance for schools, academic year 2023/24. London, 2024. URL: <https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/40534/1/National%20Tutoring%20Programme%20guidance%20for%20schools%20academic%20year%202023-24%20-%20GOV.UK.pdf> (дата звернення: 18.04.2026)
22. Engzell P., Frey A., Verhagen M. D. Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. 2021. Vol. 118, no. 17. e2022376118. DOI: <https://doi.org/10.1073/pnas.2022376118>
23. Louge N., Miksic E., Lu Y. Remedial education: models and approaches for successful impact on student achievement. Washington, DC: FHI 360, 2022. URL: <https://www.fhi360.org/wp-content/uploads/2023/12/resource-remedial-education-technical-brief.pdf> (дата звернення: 18.04.2026)
24. The White House. Fact sheet: Biden-Harris administration announces improving student achievement agenda in 2024. January 17, 2024. URL: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements-releases/2024/01/17/fact-sheet-biden-harris-administration-announces-improving-student-achievement-agenda-in-2024/> (дата звернення: 18.04.2026)
25. University of Edinburgh. Syrian Teenagers Tutoring and Education Programme (STTEPS). URL: <https://edinburgh-global.ed.ac.uk/education-beyond-borders/staff-and-student-led-initiatives/syrian-teenagers-tutoring-and-education> (дата звернення: 18.04.2026)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Індивідуальна карта надолуження освітніх втрат здобувача освіти

ПІБ здобувача:	
Спеціальність:	
Дата початку:	

ДІАГНОСТИКА ОСВІТНІХ ВТРАТ

Дата:		Метод: ☐ вхідне тестування; ☐ педагогічне спостереження; ☐ самооцінка; ☐ інше
-------	--	---

Дисципліна	Виявлені прогалини	Причини	Пріоритет
1.			
2.			
3.			

ЦІЛІ НАДОЛУЖЕННЯ

Мета надолуження	Очікуваний результат	Термін
1.		
2.		
3.		

ПЛАН ЗАХОДІВ З НАДОЛУЖЕННЯ

Захід/навчальне завдання	Термін
1.	
2.	
3.	

МОНІТОРИНГ ПРОГРЕСУ

Дата	Результат/спостереження тьютора	Необхідна корекція плану

Загальний висновок та рекомендації: _____

Довідка про рекомендацію до практичного впровадження інтегративно-адаптивної моделі тьюторингу у професійній освіті

Д О В І Д К А

про впровадження результатів дослідження
«Тьюторинг як інструмент подолання освітніх втрат у професійній освіті»
 в освітній процес кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету
 «Львівська політехніка»

Результати наукового дослідження [] на тему «Тьюторинг як інструмент подолання освітніх втрат у професійній освіті» розглянуто та рекомендовано до впровадження на кафедрі педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

Актуальність дослідження зумовлена викликами, що постали перед системою професійної освіти України в умовах воєнного стану, зокрема виникненням системних освітніх втрат, зниженням рівня навчальних досягнень здобувачів освіти, порушенням безперервності освітнього процесу та зниженням мотивації до навчання.

У межах дослідження:

- проаналізовано сутність, причини та прояви освітніх втрат у професійній освіті;
- розкрито теоретичні засади тьюторингу та визначено його потенціал у подоланні освітніх втрат;
- обґрунтовано механізми впровадження тьюторського супроводу в освітній процес;
- розроблено інтегративно-адаптивну модель тьюторингу, що включає діагностичний, проєктувальний, реалізаційний та рефлексивно-оцінювальний етапи.

Запропонована модель тьюторингу може впроваджуватися в освітній процес кафедри через:

- використання елементів тьюторського супроводу у викладанні навчальних дисциплін;
- індивідуалізацію освітніх траєкторій здобувачів освіти;
- застосування діагностичних методик для виявлення освітніх втрат;
- організацію консультативної та підтримувальної роботи зі здобувачами освіти;
- інтеграцію елементів тьюторингу у практичну підготовку та самостійну роботу студентів.

Впровадження результатів дослідження сприяє підвищенню якості професійної підготовки, відновленню освітніх результатів здобувачів освіти, розвитку їхньої навчальної мотивації, формуванню індивідуальної освітньої траєкторії та підвищенню стійкості до кризових впливів.

Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів професійної та фахової передвищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Довідку видано для подання в Організаційний комітет Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з спеціальності «Професійна освіта».

Завідувач кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національного університету «Львівська політехніка», доктор педагогічних наук, професор

Тетяна ГОРОХІВСЬКА

АНОТАЦІЯ

Актуальність дослідження. Функціонування і розвиток сучасної професійної освіти в Україні відбуваються в умовах викликів, що зумовлені тривалим воєнним станом, спричиненим збройною агресією. Війна, воєнні дії суттєво вплинули на функціонування освітньої системи, призвівши до вимушених перерв у навчанні, переміщення здобувачів освіти та педагогічних працівників, руйнування освітньої інфраструктури, а також поглиблення нерівності доступу до якісної освіти. За даними Міністерства освіти і науки України та аналітичних оглядів, внаслідок бойових дій пошкоджено понад 3,5 тис. закладів освіти, з яких близько 400 зруйновано повністю, що становить вагомую частку освітньої інфраструктури. Водночас спостерігається суттєве скорочення контингенту здобувачів освіти: лише протягом 2025 року кількість школярів зменшилася приблизно на 400 тис. осіб, що пов'язано з масштабними міграційними процесами та внутрішнім переміщенням населення, зменшенням потенційних здобувачів професійної освіти. Освітній процес також зазнав істотних трансформацій: значна частина закладів освіти функціонує у дистанційному або змішаному форматі, що обмежує повноцінну реалізацію практичної складової професійної підготовки, урахування особистісних здатностей та запитів здобувачів освіти. Часті повітряні тривоги, перебої з електропостачанням, психологічне напруження та нестабільність умов життя негативно впливають на якість освітнього процесу. У сукупності ці чинники зумовлюють виникнення системних освітніх втрат, які проявляються у зниженні рівня знань, професійних умінь і навичок, порушенні безперервності навчання та втраті мотивації здобувачів освіти.

Освітні втрати в умовах воєнного стану набувають системного та багатовимірного характеру. Вони торкнулися не лише когнітивної, а й емоційно-психологічної сфери особистості, що проявляється тривалими стресовими ситуаціями, соціальною дезадаптацією, обмеженістю освітніх ресурсів

і нестабільністю освітнього середовища і ускладнюють процес професійного становлення майбутніх фахівців. Це актуалізує потребу у впровадженні ефективного педагогічного інструментарію, що здатний забезпечити індивідуальну підтримку здобувача освіти, відновити запрограмовані результати навчання, виробити стійкість до кризових впливів. У цьому контексті особливої значущості набуває тьюторинг як інноваційна педагогічна технологія, що передбачає індивідуалізований супровід освітньої траєкторії здобувача освіти. Тьюторинг орієнтований на урахування індивідуальних потреб, можливостей і освітніх втрат кожного здобувача, що є надзвичайно важливим у період воєнного стану.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення потенціалу тьюторингу як ефективного інструменту подолання освітніх втрат у професійній освіті в умовах воєнного стану. Незважаючи на наявність значної кількості досліджень, присвячених індивідуалізації навчання та педагогічному супроводу, проблема використання тьюторингу саме в умовах війни потребує подальшого теоретичного обґрунтування та практичного впровадження та розв'язання суперечності між поставленими завданнями змісту і цілей професійної освіти та реальними можливостями їх зреалізувати, що зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета роботи: обґрунтування тьюторингу як інструменту подолання освітніх втрат у сучасній професійній освіті в умовах воєнного стану та визначення ефективних підходів до його впровадження.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати сутність, класифікацію, причини та прояви освітніх втрат у професійній освіті в умовах воєнного стану;
- розкрити теоретичні засади тьюторингу та визначити його потенціал у подоланні освітніх втрат;

- окреслити ефективні механізми впровадження тьюторського супроводу в освітній процес закладу професійної освіти;
- розробити інтегративно-адаптивну модель тьюторингу у професійній освіті.

Об'єкт дослідження: процес професійної освіти в умовах воєнного стану.

Предмет дослідження: тьюторинг як інструмент подолання освітніх втрат у системі професійної освіти в умовах воєнного стану.

Методи дослідження включають аналіз науково-педагогічної літератури, узагальнення теоретичних підходів, систематизацію та інтерпретацію наукових даних, порівняння.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше обґрунтовано інтегративно-адаптивну модель тьюторингу як інструмент подолання освітніх втрат у професійній освіті, що поєднує діагностичний, проєктувальний, реалізаційний та рефлексивно-оцінювальний етапи та передбачає індивідуалізацію освітніх траєкторій здобувачів освіти.

Загальний аналіз роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та двох додатків.

У *Вступі* обґрунтовано актуальність дослідження в умовах воєнного стану, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, сформульовано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У *першому розділі* «Освітні втрати як педагогічна проблема сучасності» розкрито сутність і класифікацію освітніх втрат, проаналізовано співвідношення понять «освітні втрати», «навчальні втрати» та «освітні розриви»; охарактеризовано системні чинники формування освітніх втрат у закладах професійної освіти в умовах воєнного стану.

У *другому розділі* «Тьюторинг як технологія подолання освітніх втрат» розкрито теоретичні засади тьюторингу як форми індивідуалізації навчання, визначено його сутнісні, процесуальні та результативні ознаки, функції і

принципи; здійснено порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду впровадження тьюторингових практик.

У *третьому розділі* «Інтегративно-адаптивна модель тьюторингу у професійній освіті» обґрунтовано концептуальні засади та розроблено інтегративно-адаптивну модель тьюторингу як інструменту подолання освітніх втрат, що реалізується через п'ять послідовних етапів і має циклічний та адаптивний характер; охарактеризовано структурні компоненти моделі та визначено індикатори її ефективності.

Робота містить 3 рисунки і 3 таблиці, 2 додатки, список використаних джерел (25 джерел, з них 6 іноземною мовою).

За матеріалами дослідження опублікована стаття в журналі «Вісник науки та освіти» (Категорія Б) №4(24) 2026 і тези доповіді на IV Міжнародній студентській конференції " Організаційні, правові та психолого-педагогічні аспекти реалізації професійної мобільності студентів в період війни: реалії та перспективи

Перевірка на плагіат:

Skandy

Loveable AI & Plagiarism Checker

 25.04.docx
 04/25/2026 3:18 PM

6%

Plagiarised

94%

Unique

Quality Metrics

Readability: **55% (Середня)**

Verbosity: **15% (Низька)**

Repetition: **Низька**

Informativeness: **Висока**

Clichés detected: **0**

Writing Analysis

Sentiment: **Нейтральний**

Formality: **Формальний**

Intent: **Інформувати**

Style: **Наукова робота (дослідження)**

Topic: **Освіта**

ШИФР: «Освітні втрати»

Всеукраїнський конкурс наукових робіт зі спеціальності

«Професійна освіта»

КОНКУРСНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

на тему: «ТЮТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ»

2026

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ОСВІТНІ ВТРАТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ 6

1.1 Сутність і класифікація освітніх втрат. 6

1.2 Освітні втрати у професійній освіті. 9

РОЗДІЛ 2. ТЮТОРИНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ 13

2.1 Тьюторинг як форма індивідуалізації навчання: сутність і принципи. 13

2.2. Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження тьюторингу. 17